

西北大学211工程资助项目

从合作到冲突 国际关系的退化机制分析

From Cooperation to Conflict:
An Analysis of the Regress Mechanism of
International Relations

赵广成◎著

西北大学211工程资助项目

从合作到冲突： 国际关系的退化机制分析

From Cooperation to Conflict:
An Analysis of the Regress Mechanism of
International Relations

赵广成◎著

 世界知识出版社

图书在版编目 (CIP) 数据

从合作到冲突：国际关系的退化机制分析 / 赵广成著.
—北京：世界知识出版社，2011.2

ISBN 978-7-5012-4029-6

I . ①从… II . ①赵… III . ①国际关系—研究
IV . ①D81

中国版本图书馆CIP数据核字 (2011) 第014911号

责任编辑 袁路明
责任出版 赵 玥
责任校对 张 琨
封面设计 田 林

书 名

从合作到冲突：国际关系的退化机制分析
Cong Hezuo Dao Chongtu: Guojiguanxi de Tuihuajizhi Fenxi

作 者

赵广成

出版发行

世界知识出版社

地址邮编

北京市东城区干面胡同51号 (100010)

网 址

www.wap1934.com

电 话

010-65265923 (发行) 010-65233645 (书店)

印 刷

北京京科印刷有限公司

经 销

新华书店

开本印张

720 × 1020毫米 1/16 19½印张

字 数

340千字

版次印次

2011年2月第一版 2011年2月第一次印刷

标准书号

ISBN 978-7-5012-4029-6

定 价

38.00元

版权所有 侵权必究

摘 要

国际关系是跨越国界的人类关系的总和，是行为体之间进行有意识互动的结果。它既然是在行为体的互动过程中形成的，就会在进一步的互动中持续不断地发生变化。行为体互动关系的变化可能有两个方向：向前的进化和向后的退化。在国际关系中，进化和退化指的是什么，又是如何发生的呢？这正是本书的研究问题。为了尽可能少受价值判断的影响，本书去掉了进化和退化的道德含义，仅仅根据在合作与冲突之间的变化趋势进行界定。具体而言，由冲突向合作的转换是进化，而由合作向冲突的转换是退化。

国际关系理论对进化的研究比较充分，退化则是一个尚待开发的盲区。本书在借鉴一些间接相关成果的基础上，采取国际关系的社会本体论立场，用理性主义的方法研究一个建构主义的问题。本书认为，国际关系以“体系”的方式存在着，体系包括单元、过程和结构三个维度。过程是行为体之间的有意识互动，结构本质上是互动中形成的一种规范。由于国际关系的进化和退化属于结构的变化，变化的动因必然来自单元和过程两个方面，源于行为体本身的变化引起的互动方式的改变。

本书跨越结构和过程、体系和单元两个层次，提出了一个链条式的国际关系进化/退化机制分析框架。这一变化机制包括三个环节：身份吻合度→有效支持度→时间维度。具体而言，国际关系的互动方向取决于行为体的态度，行为体互动的态度取决于其新旧身份的吻合

度；在行为体新旧身份不完全吻合的情况下，国际关系的进化或退化取决于其在行为体中的有效支持度；而形成真正的进化或退化，需要在时间维度上经历一个长期的演化。

由于身份不吻合的现象广泛存在，进化和退化的关键是有有效支持度，而支持事实上是政治参与问题。政治体系中的“参与”类似于经济体系中的“就业”，参与体系并从中获益者会认同体系中的行为规范。因此，要想推动国际关系走向进化，必须将尽可能多的行为体纳入体系中，以此提高国际关系结构的有效支持度，并将这种支持度长期保持在较高的水平上。当结构的有效支持度不高，或者难以长期在高位运行时，国际关系将不可避免地走向退化。

伊朗与美国的关系为本书提出的国际关系退化机制解释框架提供了佐证。第二次世界大战后的伊朗处于深刻的内忧外患中。但它是前波斯帝国的残留部分，有根深蒂固的君主专制传统，深受伊斯兰教的影响，并且长期与东西方列强为敌。更为重要的是，伊朗政府强力贯彻现代化战略，对内推进国家的世俗化和西方化，对外奉行亲西方和美国的外交政策，在此过程中形成了一些新的国家身份。伊朗新旧身份的吻合度非常低，成功与失败的关键在于有效支持度。

巴列维王朝的两代君主大力推动国家的现代化，激活了长期处于沉睡状态的社会群体及其参政意识。但他们实行高度集权的专制统治，把政治参与视为对政权的威胁而不是潜在支持，因而把官僚体系以外的其他群体都推向了政权的对立面。二战期间和二战后，美国和伊朗形成了“朋友”关系。伊美关系在20世纪50年代达到峰巅，60年代初开始随着国王政权的衰落而退化。70年代中期以后，长期封闭的伊朗政治体系被迫打开，各政治团体顿时活跃起来，在一年多时间里就摧垮了巴列维政权，也导致伊美关系由“朋友”向“敌人”急剧退化。

关键词：退化机制、国际体系、研究议程、分析框架、伊美关系

Abstract

International relations which are the congregation of human relations across national borders result from the conscious interaction between actors. Just because international relations come into being in the process of interaction between actors, they are also undergoing continuous changes in the following process of their interaction. Two directions lie ahead of the change in their interaction: progress-oriented and regress-oriented. What do progress and regress signify in international relations? How do they come into being? This book unfolds itself centering on this puzzle. To minimize the impact exerted by value judgments, the book removes the moral implications of progress and regress, and defines them according to the current of change between cooperation and conflict. Specifically speaking, the transformation from conflict to cooperation is defined as progress, on the contrary, the transformation from cooperation to conflict is regarded as regress.

Academic research revolving around progress has been developed to the full in the field of international relations theory, however, regress remains an academic blindspot. By drawing on some indirectly relevant academic accomplishments and adopting social ontology of international relations, the book employs rationalist methods to unravel a constructivist puzzle. It argues that international relations exist in the form of “system” which includes three dimensions of unit, process and structure. Process is

a conscious interaction between actors, while structure is a kind of norm formed in the interaction. As progress and regress belong to the structural change, dynamic of changes comes necessarily from the two aspects of unit and process, and from the change in the interaction mode resulted from the change of the actor on its own.

The book, which unfolds across the two dimensions of structure and process, and the two levels of system and its units, advances a progress/regress analytical framework for international relations study. This framework consists of three components: the congruence degree between identities→effective support degree among actors→temporal dimension of structural evolution. Specifically speaking, the direction of the interaction in international relations depends on actors' attitudes, and actors' attitudes concerning the interaction depend on the congruence degree between their old and new identities; progress or regress in international relations hinges on actors' effective support for it in the case of incomplete congruence between their old and new identities; the final formation of progress or regress results necessarily from a long-term evolution along the temporal dimension.

Due to the fact that actors' identities cannot be completely congruent, the effective support degree comes to be the key to the regress and progress, and effective support is essentially concerned with the political participation. "Participation" in political system is similar to the "employment" in economic system, and the beneficiary that participates in, and benefit from, the system will identify with the behavioral norm within it. So, if we want to direct the international relations toward the progress-oriented direction, we should include as much actors as possible in international system in order to enhance the effective support degree for the structure of international relations and keep it at a high level along a long-term temporal dimension. When the effective support for the international structure is not so high, or it can not be kept at a high level along a long-term temporal dimension, international relations will inevitably be directed

toward the regress-oriented direction.

The trajectory of the relationship between Iran and United States provides corroborative evidence in support of the regress analytical framework advanced by this book. Iran after World War II was undergoing profound domestic trouble and foreign invasion. As the remainder of the former Persian empire in history, however, it had deep-rooted traditions of autocratic monarchy, was deeply influenced by Islam, and had been in long confrontations with western and eastern powers. More importantly, the then Iranian government had forcefully implemented modernization strategies, pushed forward secularization and westernization, and adhered to pro-western and pro-American foreign policies, from the process of which emerged a series of new state identities. The congruence degree between Iran's old and new identities was very low, the key to success or failure therefore lied in the effective support degree among actors.

The two monarchs of the Pahlavi dynasty had vigorously pushed forward the modernization of Iran, which activated the long slumber of social groups and their political participatory consciousness. Due to their highly centralized tyrannies, they regarded political participation as a threat, rather than a latent support, to their regimes. Therefore, they pushed nearly all the groups outside the bureaucratic system toward the opposite side of their regimes. During, and after, World War II, the United States and Iran had formed a "friend" relationship. During 1950s Iran-U.S. relationship reached its peak, however, it had regressed with the decline of the monarchy regime since the early 1960s. After mid-1970s, the long-closed political system of Iran had been forced to open up, and immediately various political groups had become active which destroyed the Pahlavi regime in only more than a year, resulting in the sharp transformation of Iran-U.S. relationship from a "friend" to a "enemy" relationship.

Key Words: regress mechanism, international system, research agenda, analytic framework, Iranian-American relations

خلاصه

روابط بین المللی مجموعه ای از روابط انسانی است که از مرز کشور تجاوز کرد. آنها نیز نتایج تعامل آگاهانه بین بازیگران است. تغییرات تعامل بین بازیگران می توان به دو جهت حرکت کرد: پیشرفت گرای یا پس رفت گرای. پیشرفت گرای و پس رفت گرای در روابط بین المللی به چه معنی است و چگونه اتفاق می افتد؟ این مطلب در این کتاب مطالعه خواهد شد. برای به حداقل رساندن تأثیر قضاوت های ارزشی مفاهیم اخلاقی از پیشرفت گرای و پس رفت گرای در این کتاب حذف شده و فقط بر اساس گرایش تغییر بین همکاری و تعارض تعریف شده است. به طور خاص، فرآیندی تغییر از تضاد به همکاری پیشرفت گرای است و فرآیندی تغییر از همکاری به تضاد پس رفت گرای است.

در نظریه روابط بین المللی مطالعات بر پیشرفت گرای کامل است. مطالعات بر پس رفت گرای هنوز کور است. بر اساس برخی نتایج غیر مستقیم، با گرفتن جایگاه هستی شناسی اجتماعی روابط بین المللی، با رویکرد معتقد به فلسفه عقلانی موضوع ساختگرایی در این کتاب مطالعه می شود. به نظر این کتاب، روابط بین المللی به صورت سیستم وجود دارد. سیستم شامل سه بعدی واحد، فرآیند و ساختار است. فرآیند به معنی تعامل آگاهانه بین بازیگران است. ساختار اساسا مشخصات است که در تعامل تشکیل شده است. همانطور که پیشرفت گرای و پس رفت گرای روابط بین المللی به تغییرات ساختاری تعلق دارند، انگیزه تغییرات حتما از دو جنبه واحد و فرآیند است و از تغییر روش تعامل است که به علت تغییر بازیگران خود است.

این کتاب در دو سطح ساختار و فرآیند، سیستم ها و واحد چارچوب زنجیره ای از مکانیزم تحلیل پیشرفت گرای و پس رفت گرای روابط بین الملل در این مقاله مطرح شده است. این مکانیزم تغییر شامل سه جنبه است: نرخ مسابقه بین هویت، پشتیبانی موثر، ابعاد زمانی. به طور خاص

جهت تعامل روابط بین المللی بستگی به نگرش بازیگران دارد. نگرش بازیگران در مورد تعامل میزان تطابق بین هویت‌های قدیم و جدید است. در صورت مطابقت ناقص بین هویت های قدیمی و جدید پیشرفت گرای و پس رفت گرای روابط بین المللی بستگی به پشتیبانی موثر از بازیگران دارد. تشکیل پیشرفت گرای و پس رفت گرای لازم به تکامل بلند مدت در طول ابعاد زمانی است. با توجه به این که شیوع هویت مطابق یکدیگر نیست پشتیبانی موثر به کلید پیشرفت گرای و پس رفت گرای می آید. پشتیبانی موثر اساسا مربوط به مشارکت سیاسی است. مشارکت در نظام سیاسی مشابه استخدام در نظام اقتصادی است. بهره مند شده که شرکت در و بهره مندی از این سیستم هستند با हजार رفتاری شناسایی اند. بنابراین ، اگر ما خواهیم روابط بین المللی نسبت به جهت پیشرفت برود ما باید تا حد ممکن بازیگران را به سیستم سیستم بین المللی پیوندیم به منظور بهبود پشتیبانی موثر برای ساختار روابط بین المللی و نگه داشتن آن در سطح بالاتر در امتداد بعد دراز مدت زمانی. وقتی پشتیبانی موثر برای ساختار بین المللی بالا نیست و یا ممکن نیست در سطح بالاتر همراه ابعاد دراز مدت زمانی نگه داشته باشد ، روابط بین المللی ناگزیر نسبت به جهت پس رفت گرا میرود.

خط سیر رابطه بین ایران و ایالات متحده شواهدی را در حمایت از چارچوب تفسیری مکانیسم پسروی روابط بین المللی در این کتاب فراهم می کند. ایران پس از جنگ جهانی دوم مشکلات داخلی و خارجی شدیدی را تجربه می کند. در همان زمان، این کشور باقی مانده از امپراتور قدرتمند امپراتور فارسی است ، سنت های سلطنت استبدادی ریشه دار دارند، تحت تأثیر اسلام است ، تا به حال در مخالفت قدرت های غربی و شرقی شده است و از همه مهمتر ، دولت ایران به شدت به حال استراتژی های نوسازی را اجرا کرده ند. در داخل کشور سکولار و غرب گرای اجرا کرده ند و در خارجی دنبال سیاست خارجی طرفدار غرب و ایالات متحده شده ند. در این فرایند، ایران برخی از هویت ملی جدید را بدست آورد. درجه تطابق بین هویت قدیمی و جدید ایران بسیار کم است. کلید موفقیت و شکست درجه حمایت موثر بین بازیگران است.

پادشاهان سلسله پهلوی به شدت به منظور گسترش مدرنیزاسیون ایران تلاش کرده ند. پادشاهان گروه های اجتماعی را از خواب طولانی و آگاهی خود بر مشارکت سیاسی را فعال سازی کرده ند. با توجه به حکومت اقتدارگر بسیار متمرکز آنها، آنها مشارکت سیاسی را به عنوان تهدیدی برای رژیم خود در نظر گرفته ند. بنابراین ، آنها گروه های دیگری در خارج از بوروکراسی را به طرف مقابل رژیم های خود کشیده ند. در طی و بعد از جنگ جهانی دوم ایالات متحده و ایران رابطه "دوست" را تشکیل داده بودند. در طول ده پنجاه قرن بیست ، روابط آنها به اوج خود رسید. با این حال ، از اوایل ده شصت قرن بیست، روابط آنها با کاهش و تخریب رژیم شاه پس رفت کرده. بعد از اواسط ده هفتاد قرن بیست ، نظام سیاسی طولانی بسته ایران مجبور به باز شده. بلافاصله

گروه های مختلف سیاسی فعال شده و رژیم پهلوی در بیش از یک سال نابود کرده اند. در نتیجه رابطه ایران و امریکا از "دوست" به "دشمن" تحول شد.

واژه های کلیدی: مکانیسم پسروی، سیستم بین المللی، دستور کار پژوهش، چارچوب تحلیلی، روابط ایران و امریکا

目 录

Contents

前 言.....	/ 1
第1章 关注国际关系中的退化问题.....	/ 6
第一节 退化机制：一项被遗忘的研究议程.....	/ 7
第二节 关于国际关系退化机制的文献综述.....	/ 11
第三节 基本观点和研究设计.....	/ 26
第四节 研究意义和研究方法.....	/ 29
本章小结.....	/ 32
第2章 关于国际关系退化机制的文献综述 II.....	/ 34
第一节 联盟的形成与解体.....	/ 34
第二节 安全共同体与安全困境.....	/ 42
第三节 规范的传播与衰落.....	/ 48
第四节 社会化与反向社会化.....	/ 52
第五节 自由建构主义与现实建构主义.....	/ 57
第六节 国际社会的演化.....	/ 66
本章小结.....	/ 78
第3章 关于国际关系退化机制的分析框架.....	/ 80
第一节 本书的逻辑起点.....	/ 80

第二节	国际关系变化的动因分析	/ 87
第三节	体系和单元层次的互动	/ 91
第四节	理论框架	/ 95
本章小结	/ 110
第4章	身份吻合度与伊美关系的演化	/ 112
第一节	伊朗历史文化造就的固有身份	/ 114
第二节	伊美关系为伊朗造就的新身份	/ 141
第三节	身份冲突与伊美关系的退化	/ 159
本章小结	/ 165
第5章	有效支持度与伊美关系的演化	/ 167
第一节	伊朗社会阶级和族群结构的演变	/ 167
第二节	巴列维王朝的支持者	/ 180
第三节	巴列维王朝的反对者	/ 192
第四节	伊美关系的有效支持度问题	/ 208
本章小结	/ 216
第6章	伊美关系演化的历史考察	/ 218
第一节	结构的形成（1941—1946年）	/ 219
第二节	结构的进化（1947—1963年）	/ 224
第三节	结构的退化（1963—1977年初）	/ 231
第四节	结构的崩溃（1977年3月—1979年11月）	/ 240
本章小结	/ 259
结 论	/ 262
一、	关注国际关系中的退化问题	/ 262
二、	关于进化/退化机制的解释框架	/ 263
三、	二战后伊美关系的退化	/ 264

四、理论和现实意义及局限性.....	/ 265
致 谢.....	/ 268
参考文献.....	/ 271
一、中文文献.....	/ 271
二、英文文献.....	/ 279
三、波斯语文献.....	/ 298

图表目录

图 1.1	国际关系理论流派的合作 / 冲突观.....	/ 13
图 1.2	社会机制的分类.....	/ 23
图 2.1	芬尼莫尔和斯金克的“规范的生命周期”.....	/ 49
图 2.2	赖德·麦基翁的“规范死亡序列”.....	/ 51
图 2.3	规范的进化与退化.....	/ 51
图 2.4	杰克逊和尼克松的现实建构主义研究议程.....	/ 61
图 2.5	复合建构主义的体系演化模型.....	/ 64
图 2.6	英国学派理论的经典三大传统模型.....	/ 69
图 2.7	巴里·布赞对英国学派三大传统的第一次修正.....	/ 71
图 2.8	巴里·布赞对英国学派三大传统的第二次修正.....	/ 73
图 2.9	巴里·布赞对英国学派三大传统的第三次修正.....	/ 75
图 2.10	巴里·布赞对英国学派三大传统的第四次修正.....	/ 77
图 3.1	本书的理论框架简图.....	/ 96
图 3.2	身份吻合度与国际关系的进化和退化.....	/ 98
图 3.3	身份的分类及相互之间的关系.....	/ 99
图 3.4	有效支持力量、有效反对力量和中立力量的关系.....	/ 102
图 3.5	凯恩斯宏观经济学原理图.....	/ 105
图 3.6	有效支持度的短期变化与国际关系的演化.....	/ 106
图 3.7	有效支持度的长期变化与国际关系的演化.....	/ 109
图 3.8	国际关系的退化机制图.....	/ 111
图 4.1	伊朗新旧身份之间的冲突和矛盾焦点.....	/ 160
表 5.1	伊朗社会的民族构成.....	/ 175
表 5.2	伊朗人的部族和语言构成.....	/ 176
表 5.3	美国联合军事援助小组在伊工作人员的人数变化.....	/ 192
表 6.1	1970—1978年间的伊朗经济（单位：亿里亚尔）.....	/ 238

前 言

19世纪中期，正当伊朗在对外关系中丧师失地之时，美国和伊朗于1856年签订了《友好与贸易条约》，伊美两国的官方关系由此拉开了帷幕。美伊条约的条文清楚易懂，内容完全是互惠性的，这与俄、英、法等国竞相从伊攫取特权的做法形成了鲜明的对照。条约规定：“波斯臣民与合众国公民之间在波斯产生的一切案件和争端，均应依照惯例由波斯法庭在驻有合众国领事或代表的地方审理，并在合众国领事或代表派人出席的情况下进行讨论和宣判。”为了体现双向和对等性，条约把同样的权利赋予了伊朗在美国的商人。唯一的不平等之处在于条约的序言中，把美国总统与万能的“陛下”并列，使美国国家元首似乎成了伊朗国王的臣民。^① 这个条约建构了美国在伊朗人心目中的良好形象，使刚刚开始伊美关系洋溢着一种友好与亲密的气氛。

《友好与贸易条约》为伊美友好奠定了基础。1911年，伊朗政府要求美国政府派遣顾问，帮助伊朗整顿财政秩序。当时美国对伊朗事务的关注度低，也不愿卷入“旧世界的帝国主义政治”，因而推荐了一批私人而非官方的财政顾问。伊朗政府在征得议会同意后，聘请了其中的5名专家。当年5月10日，以摩根·舒斯特（Morgan Shuster）为首的顾问团抵达德黑兰，利用伊朗议会授予的广泛权力进行财政和海关制度改革。需要指出的是，他们作为伊朗立宪政府的雇员履行职

^① Ali M. Ansari, *Confronting Iran: The Failure of American Foreign Policy and the Roots of Mistrust* (London: Hurst & Company, 2006), pp. 15-16.

务，而不承担美国政府交给的任何特殊使命。^①舒斯特的使命虽然因为俄国政府的强烈抵制而中止，但顾问团客观而公允地为伊朗谋利益，从而赢得了伊朗人的广泛赞誉。第一次世界大战结束后，伊朗立宪政府进行了改组，新政府再次要求美国政府派遣顾问，帮助伊朗政府整顿财政秩序。美国政府仍然推荐了一批私人财政专家，伊朗政府聘请了以阿瑟·米尔斯普（Arthur Chester Millspaugh）为首的11人担任财政和城市管理顾问。

这一系列事件使伊美关系走上了良性互动的轨道。当伊朗人对俄英两国的新仇旧恨愈演愈烈之时，^②他们对美国政府和人民的好感却与日俱增。^③第二次世界大战期间，伊朗再次沦为俄英两国宰割的对象，并在战后成为美苏冷战的第一个战场。如文中所述，伊朗之所以能够保持国家主权和领土完整，并在战后的较短时间内迫使苏联撤

① 舒斯特采取的第一项改革措施是制定海关法，以便统一掌握和使用海关税收，同时又组建了征收各项捐税的财政部宪兵队，由英国驻德黑兰公使馆武官斯托克斯少校（Major Stokes）任队长。根据1900年和1902年的借贷协定，伊朗政府曾将除波斯湾沿岸诸港口以外的海关税收作为偿还俄国债务的抵押，俄国政府据此规定指使比利时顾问首先从伊朗海关收入中扣除应支付俄国的部分，剩余金额才上交给伊朗政府。然而，由于政局和财务工作混乱，伊朗政府每年得到的海关税收总是微乎其微。舒斯特制定的海关法规定，所有海关税收将一律上交国库，然后再从中提取俄国应得的部分。这些改革措施遭到了俄国政府的强烈反对，俄国不仅拒绝执行新的海关法，还在得悉英国政府批准对斯托克斯的任命后，下令俄国哥萨克旅缴了伊朗财政部宪兵队的武装，并于11月初派5000人的军队进入伊朗北部。11月11日，俄国驻德黑兰公使发出最后通牒，要求伊朗政府在48小时内向俄国政府说明情况并赔礼道歉，否则俄国将中断两国的外交关系。与此同时，俄国政府下令俄军向伊朗加兹温（قزوین）方向挺进。伊朗政府向英国政府求助。当时正值第一次世界大战爆发前夕，英国担心俄德两国接近，因而无意进行干预。11月19日，俄国政府再次发出最后通牒，要求伊朗政府让舒斯特在48小时内离开伊朗，保证今后不得到俄英两国政府的同意，决不聘请任何外国顾问，并赔偿俄国向伊朗调遣军队产生的费用。俄国的霸道行径激起了伊朗人民的极大愤慨，大不里士（تبریز）、腊什特（رشت）和德黑兰等地爆发了大规模游行示威，伊朗议会也义正辞严地拒绝了俄国的最后通牒。然而，伊朗政府首相萨尔坦内·巴赫蒂亚里（سالمه باختری）担心俄军会攻占德黑兰，急忙派人同俄国外交大臣进行谈判，双方达成了如下协议：伊朗政府免去舒斯特的职务，俄国使馆以前同意伊朗政府聘任外国顾问的条件作废，伊朗政府也不再支付俄国驻军的费用。随后，伊朗政府于11月24日解散议会，接受了俄国的最后通牒，并将舒斯特驱逐出境。

② 伊朗历史的典型特征是波斯帝国的兴衰。在19世纪以前，伊朗人在对外关系中时常发生攻守易位，强大的时候对外进行侵略扩张，衰落的时候遭受异族的人侵、杀戮和统治，但每一次衰落后都能奇迹般地复兴并恢复帝国版图。然而，自19世纪初开始，伊朗彻底丧失了对外扩张能力，丧师失地和出让主权成了对外关系的主旋律。在19世纪和20世纪，虽然帝国主义列强蜂拥而至，但蚕食伊朗领土和主权的主要是沙俄和英国。第二次世界大战结束后，苏联陈兵伊朗北部，英国则通过英伊石油公司（The Anglo-Iranian Oil Company, AIOC）和英国波斯帝国银行（The British Imperial Bank of Persia）榨取伊朗财富。战后伊朗人捍卫国家主权的斗争主要针对苏英两国，先是在1945—1946年迫使苏联撤军，随即在20世纪50年代初开展了轰轰烈烈的石油国有化运动。

③ See Ali M. Ansari, pp. 19-20, 26-27.